

Küüditatute mälestus põlistatakse plaadiga

Märtsis 1949 küüditati Virumaalt Siberisse 2537 inimest, sealhulgas 64 Arukülast, Aruväljalt, Kehalast, Koeraverest, Kulinalt, Kupnalt, Lehtsest, Leolt, Pajustist, Sooluselt, Vinnist, Viru-Jaagupist ja Võhust, küladest, mis kõik paiknesid toonase Küti valla maa-alal.

KUNO RAUDE

toimetus@virumaateataja.ee

Asumisele saadeti lugupeetud taluperemehed ja pereemad, omakaitse- ja Saksa sõjaväe koosseisus Eesti kaitselahingute osa võtnud meeste perekonnaliikmed. Erinevatel põhjustel jäeti 25. märtsil 1949 Küti vallast küüditamata 50 väljasaatmisele määratud inimest, kelle saatuse uurimine seisab alles ees, sest ei küüditamistoi- mikud ega nende alusel koostatud raamatud ei kajasta nende inimeste saatust täiel määral.

Aprillis 1949 jõudis Krasnojarski kraisse 6654, sealhulgas Verhne-Ussinski rajooni 285 väljasaadetut. Minu andmetel elas selles rajoonis siiski 353 eestlast. Tõva piiri äärde Sajani mägedesse Verhne-Ussinski kalmistu tähistamata haudadesse jäi 52 eestlaste põrm, sealhulgas 10 Küti vallast küüditatud külaelanikku, ka minu vanaema Marie Kello.

Mõte tähistada Venemaal hukkunud vangide ja asumisele saadetud inimeste matmispaigad on mind saatnud aastakümneid. Aastatel 2003–2006 arutlesin selle üle Urmas Rein-

salu ja Ken-Marti Vaheriga. Ajalehtedes avaldati mitmeid artikleid. Tulemusteta. Jaanuaris 2009 pöördusin ka peaminister Andrus Ansipi poole ettepanekuga jäädvustada Krasnojarski krai Verhne-Ussinski rajooni Verhne-Ussinski alevi kalmistule maetud eesti inimeste mälestus. Et suhted Eesti vabariigi ja Vene föderatsiooni vahel olid ja on selles valdkonnas korrastamata, jäi idee realiseerimata. Olin jõudnud veendumusele, et ainus võimalus Venemaal hukkunute mälestuse jäädvustamiseks on teha seda nende inimeste endistes elukohtades – kihelkondade kirikutes üle Eestimaa.

1949. aasta märtsiküüditamise 65. aastapäevaks algatsin möödunud aasta suve lõpus endisest Küti vallast Siberisse küüditatud inimeste mälestuse põlistamise Viru-Jaagupi kirikus. Mõte leidis Memento Rakvere Ühingu juhatuse esimehe Aino Kiiveri ning Viru-Jaagupi kirikuõpetaja Tarmo Linnase tunnustuse. Järgnes üllatavalt

mahukas ja vastutusrikas töö küüditatute isikuandmete kontrollimiseks, abiks ajalooarhiiv, Eesti Represseeritute Registri Büroo ja ajaleht Virumaa Teataja.

Pärast kiriku interjööri paigaldatava mälestusplaadi eskiisjooniste valmimist võis asuda hinnapakkumiste ja võimalike rahastajate leidmise juurde.

Eesti Kultuurkapital keeldus mälestusplaadi valmistamise rahastamisest.

Õige töö mälestusplaadi projekteerimisel sai võimalikuks pärast lepingute sõlmimist Memento Rakvere

Ühingu ja Eesti Represseeritute Abistamise Fondi ning OÜ Kiviraidur (plaadi valmistaja) vahel.

2. veebruaril 2014 teatas hr Peep Varju, et ettevõtetud töö edasine rahastamine Abistamise Fondist e riigieelarvest ei ole võimalik. Võimalik ei ole ka töö peatamine.

Memento Rakvere Ühingu nõusolekul on heasoovlikel Virumaa elanikel võimalik toeta-

da plaadi valmistamist, kandes Memento Rakvere Ühingu arvele EE861010502001770005 ASi SEB pangas omapoolse toetuse. Töö lõpetamiseks on puudu 1000 eurot. Toetajate nimed kantakse mälestusplaadi alusele.

Mälestusplaadi avamine ja õnnistamine toimub koostöös Viru-Jaagupi kirikuga, Memento Rakvere Ühinguga, Tööpatljonlaste Ühinguga, kaitseliidu Viru maleva Roela rühmaga, Pajusti meesansambliga, Vinni vallavalitsuse ja Vinni vallavolikoguga 23. märtsil kell 12. Oodatud on Lääne-Virumaalt Venemaale küüditatud inimesed ja nende järglased, kõik, kellele läheb korda meie ajalugu.

Ning lõpetuseks. Olen teinud ettepaneku Lääne-Viru Omavalitsuste Liidule ja Lääne-Virumaa kirikuõpetajatele aastatel 1941 ja 1949 Lääne-Virumaalt küüditatute mälestuse jäädvustamiseks kõikides Lääne-Virumaa kirikutes. Loodan, et koos teiega suudame korraldada küüditatute mälestuse jäädvustamise kõikide maakondade kihelkonnakirikutes. Kui meie seda ei tee, ei tee seda mitte keegi.

